

MİLLİ EDEBİYAT DÖNEMİ TÜRK EDEBİYATI

<http://edebiyatokulu.com/>

Türk edebiyatında Türk milliyetçiliği düşüncesi Tanzimat döneminde başlamıştır. Bu dönemde özellikle Şemseddin Sami şiirin sadeleşmesiyle ilgili yazılar yazıyor, Orhun Abideleri'ni, Kutadgu Bilig'i Türkiye Türkçesine çevirerek ilgiyi Ortaasya'ya çekiyordu.

- ❖ Ayrıca Ahmet Vefik Paşa makaleleriyle Türklük düşüncesini yaymaya çalışıyordu. Ancak bu kişisel çabalar aydınlar arasında tam bir birlik sağlamaktan uzaktı.
- ❖ Özellikle kalemi güçlü şairlerin, Fikret'in, Cenap'ın, Abdülhak Hamit'in, sanat için sanat görüşüne takılmaları, bu çalışmaların yeterince güçlenememesine neden oluyordu.
- ❖ Oysa 1908'li yıllara gelindiğinde ortada artık bu güçlü sanatçıların adı duyulmuyordu. Özellikle o yıllarda Balkan Savaşları'nın ya da azınlık isyanlarının çok olması halkta büyük tepki uyandırmış, Arapların isyanıyla İslamcılık görüşü de geçersizleşmiş ve milliyetçilik akımı büyük bir güç kazanmıştır.
- ❖ Böyle bir ortamda sanatçıların kişisel düşünceyle yaptıkları sanat da elbette pek rağbet görmemiştir. Hatta sanat değeri olmayan, kuru şiirler, sırf milletin hissiyatına seslendiğinden büyük rağbet görmüştür.
- ❖ İşte böyle bir ortamda Fecr-i Aticilerin kişisel sanat anlayışları yeterince güçlenememiş ve topluluk dağılmıştır.
- ❖ Bu sırada İstanbul'dan uzakta, Selanik'te yayın yapan **Genç Kalemler Dergisi**, **Yeni Lisan** adlı makaleler dizisiyle dilin nasıl sadeleşeceği konusunda yollar ortaya koyuyor, bu görüşün savunucuları sade dille güzel eserler yazıyorlardı.

❖ Yeni Lisan makalelerinde ileri sürülen görüşleri şu şekilde maddeleştirebiliriz:

1. Arapça, Farsça tamlamalar ve gramer kuralları asla kullanılmayacak, bunların yerleşmiş olanları kalabilecekti.
  2. Halk dilinde yerleşmiş bulunan Arapça, Farsça sözcükler kullanılacak, bu dillerden yeni sözcükler alınmayacaktır.
  3. Arapça, Farsça sözcükler halkın telaffuz şekline göre yazılacak asılları dikkate alınmayacaktır.
  4. Yazı dilinde milli söz dizimi hâkim olacaktır.
  5. Konuşma ve yazı dili, Türkçenin en olgun, en güzel şekli olan İstanbul Türkçesi olacaktır.
- ❖ İlk defa, Ömer Seyfettin ile Ali Canip'in birlikte çıkardıkları Genç Kalemler dergisine daha sonra Ziya Gökalp de katılmış, her geçen gün artan savunucusuyla yeni ve güçlü bir Milli Edebiyat ekolü oluşmuştur.
  - ❖ Fecr-i Aticiler bir ara dilde sadeleşmeye karşı çıktılarsa da özellikle Fuat Köprülü, Hamdullah Suphi, Yakup Kadri gibi güçlü kalemlerin Milli Edebiyat saflarına geçmeleri, Fecr-i Ati'yi bitirmiş geride sadece Haşim kalmıştır.
  - ❖ Milli edebiyat özellikle dil konusu üzerinde durmuştur. Yoksa sanatçıların kişisel görüşleri birbirinden oldukça farklıdır.
  - ❖ Kimi sade bir dille kişisel konular üzerinde şiirler söylerken (Beş Hececiler), kimi vatan, millet, Anadolu kavramları üzerinde durmuştur. Belki de bu serbestlik Milli Edebiyat'ın sürekliliğinin en büyük sebebidir.

MİLLİ EDEBİYAT DÖNEMİ SANATÇILARI

Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp,
Ali Canip Yöntem,
Mehmet Emin Yurdakul,
Mehmet Fuat Köprülü,
Halide Edip Adivar,
Reşat Nuri Güntekin,
Yakup Kadri Karaosmanoğlu,
Refik Halit Karay,
Falih Rıfkı Atay,
Memduh Şevket Esendal,
Ahmet Hikmet Müftüoğlu,
Halide Nusret Zorlutuna,
Ruşen Eşref Onaydın,
Hamdullah Suphi Tanrıöver

NOT: Milli edebiyat yazarları Cumhuriyet ilan edildikten sonra karşımıza Cumhuriyet edebiyatı yazarları olarak karşımıza çıkarlar. Sadece Ömer Seyfettin, 1920 yılında vefat ettiği için katılamamıştır.

- Askeri okuldan mezun olan sanatçı; II. Meşrutiyet'in ilanından sonra Selanik'te milliyetçilik akımına kapılan Sırp çetelerini kovalamakla geçirdi. Gördükleri onda milliyetçilik duygusunu geliştirdi.
- 1911'de ordudan ayrılrsa da Balkan Savaşı başlayınca tekrar orduya alındı ve Yanya kalesinin savunmasında esir düşerek bir yıl kadar Yunanistan'ın elinde kaldı.
- İstanbul'a döndükten sonra edebiyat öğretmenliği yaptı. 1920 yılında 35 yaşında iken şeker hastalığından öldü.
- Milli edebiyat akımının Ali Canip Yöntem ve Ziya Gökalp'le birlikte öncülerindedir.
- Modern ve realist Türk öyküsünün kurucusu sayılır.
- 1911 yılında "Genç Kalemler" dergisinde yayınlanan "Yeni Lisan" makalesini yayımlayarak edebiyata âlemine atıldı.
- Yeni Lisan makalesinde yeni bir dil anlayışını savunmuş ve kendisinden önceki Servet-i Fünun ve Fecr-i ati edebiyatının ağır ve ağırdalı dillerine tepki göstererek sade halk dilinden yana olmuştur. Bu noktada "edebiyatsız edebiyatı" savunmuştur.
- Öykücülük onun için meslek haline gelmiştir ve Maupassant tarzı hikâyenin edebiyatımızdaki kurucusudur.

NOT: Maupassant yani olay hikâyeciliğinde bir olayın giriş, gelişme, sonuç bölümüyle aktararak okuyucuya mesaj vermeyi amaç edinen bir hikâye tarzıdır. Dünya edebiyatındaki temsilcisi Fransız yazar Guy de Maupassant'tır.

- Öykülerini şaşırtıcı şekilde bitirmeyi seven bir yazarımızdır. Konu bakımından da çok çeşitlilik gösterir.
- Günlük konuşma dilini yazı diline aktarmaya çalışmış, süsüz, yalın ve açık bir anlatımı tercih etmiştir.
- Edebiyatla halkı eğitmeyi amaç edinmiş ve seçkin kesime seslenmemiştir.
- "Bomba, Nakarat, Aleko ve Beyaz Lale" gibi eserlerinde Selanik'te sınır boylarında askerken gördüklerini anlatarak Osmanlılık fikri etrafında durur.
- "Başını Vermeyen Şehit, Forsa, Kütük, Topuz, Vire, Pembe İncili Kaftan" gibi öykülerinde eski kahramanlardan ve Türklük duygusundan bahseder.
- "Perili Köşk, Sanduka, Keramet, Gizli Mabet" gibi eserlerinde halkın arasında dolaşan batıl inançlara değinir.
- "Yüz Akı, Kurumuş Ağaçlar, Yalnız Efe, Üç Nasihat" gibi öykülerinde Anadolu'ya ve halka değinir.
- "Ant, Falaka, Kaşağı" öykülerinde çocukluk anılarından bahseder.
- "Efruz Bey, Kızıl Elma Neresi" eserleri bir fikri savunmak ve yermek için yazılmıştır.
- Efruz Bey isimli eseri edebiyatımızda çok tartışma yaratmıştır. Tartışma konusu ise bu eserin hikâye mi yoksa roman olduğudur. Çünkü kitap 7 bölüm halinde Efruz Bey'in maceralarını anlatır ve bu yönüyle yani bütünlük yönüyle romanı andırır. Ama bölümler arasında ilişki olmaması nedeniyle hikâye konumundadır. Ayrıca bu eserinde Batı'yı ve Batılılaşmayı yanlış tanıyan aydın kesimini de eleştirir.
- Öykülerini "Yeni Mecmua" ve "Büyük Mecmua" dergilerinde yayımlar. 35 yıllık yazı hayatına 140 öykü sığdırmıştır.

Eserleri:

- **Roman:** Ashâb-ı Kehfimiz, Efruz Bey
- **Öykü:** Harem, Yüksek Ökçeler, Gizli Mabet, Beyaz Lale, Asilzadeler, İlk Düşen Ak, Mahcupluk İmtihanı, Dalga, Nokta, Tarih Ezeli Bir Tekerrürdür, Bahar ve Kelebekler, Primo-Türk Çocuğu, Hürriyet Bayraktarı, Başını Vermeyen Şehit, Pembe İncili Kaftan, Topuz, Vire, Falaka, Kurbağa Duası, Yalnız Efe, Kaşağı, Ant, Bomba
- **İnceleme:** Milli Tecrübelerden Çıkarılmış Ameli Siyaset, Yarınki Turan Devleti, Türklük Mefkûresi, Türklük Ülküsü

ALİ CANİP YÖNTEM (1887 -1967)

- Sanatçı, edebiyatla ilgili fikirlerini "**Türk Yurdu**" dergisinde "Milli Edebiyat Meselesi" başlığı altında dört seriden oluşan yazısında ortaya koyar.
- Ali Canip Yöntem'e göre, milli bir edebiyatı olmayan bir insan topluluğu, bağımsız bir millet olarak da ayakta duramaz. Sanatçı bu nedenle milli edebiyatın gerekli olduğuna inanır.
- Sanatçı, divan edebiyatının artık günümüze uymadığını belirtir; fakat aruzla da şiirler yazar.
- Konuşma dilini yazı diline yaklaştırmak için çalışır. Anlam kapalılığına dayanan sembolik şiirleri vardır.
- Milli nazım biçimlerine bağlı kalmaz, genellikle terza rima biçiminde şiirler yazar.
- Şiirlerinin konusunu aşk, tabiat, yalnızlık gibi bireysel konular oluşturur. Sonraları aruzdan heceye döner.
- 1911'den sonra Milli edebiyatın etkisinde kalır; Beş Hececiler üzerinde etkili olur. Sanatçı; edebiyat, estetik, edebiyat tarihi alanındaki çalışmalarıyla da bilinir.

ESERLERİ: Geçtiğimiz Yol (Şiirler) Milli Edebiyat Meselesi ve Cenap Bey'le Münakaşalarım (Tenkit) Naima Tarihi, Türk Edebiyatı Antolojisi

ZİYA GÖKALP

- ✓ Sanatçı, yaşadığı dönemde halka ve milli kaynaklara yönelerek Milli edebiyatın oluşmasına katkıda bulunur. Sanatçı 1911'de "**Turan**" şiirini aruzla; bundan sonrakileri heceyle yazar.
- ✓ Ziya Gökalp, düşüncelerini halka anlatmak için şiiri bir araç olarak kullanır; bu nedenle şairlik ve sanat arka planında kalır. Gökalp, sanatçı olmaktan çok bir düşünür ve sosyologdur.
- ✓ Şiirlerinde kendine özgü düzenlemeler yapar. "**Köylü Şiirleri**"ni de aruz ölçüsüyle de yazar. Duygudan çok düşünceye önem verir.
- ✓ Koşma, destan ve kuralı nazım biçimleri kullanır. Türk mitolojisini kendine göre yeniden yorumlar, masallarında ölüm ve yeniden doğma motifine yer verir.
- ✓ Sanatçı, bireysel konulardan uzak, hece ölçüsüyle, özellikle on birli ölçüyle şiirler yazar.
- ✓ Gökalp, yazı dili ile konuşma dili arasındaki farklılığın kaldırılmasını, konuşma dilinin yazı dili olmasını ister.
- ✓ Dilimizdeki Arapça ve Farsça kuralların atılmasını, Türkçeleşmiş olanlarla Türkçede karşılığı bulunmayan sözcüklerin dilimizde kalmasını ister. Yine çok eski Türkçeye ait sözcüklerin diriltilmesine de karşıdır.

ESERLERİ

A) ŞİİRLERİ

Şaki İbrahim Destanı, Kızıl Elma, Yeni Hayat
Altun Işık, Kolsuz Hanım, Şiirler ve Halk Masalları
Ergenekon, Alageyik

B) MAKALE VE İNCELEMELER

Rusya'daki Türkler Ne Yapmalı?
Türkleşmek - İslamlaşmak - Muasırlaşmak
Türk Töresi
Doğru Yol
Türkçülüğün Esasları
Makaleler

MEHMET EMİN YURDAKUL

- Servet-i Fünûn edebiyatının popüler olduğu zamanlarda eser vermeye başlayan sanatçı, bu topluluğun edebi görüşlerini benimsemez.
- Dönem sanatçılarından farklı olarak, ekonomik yönden sıkıntılı bir çocukluk geçirmiş ve eğitimini yarıda bırakmak zorunda kalmıştır.
- 1890 yılında ilk eseri olan "**Fazilet ve Asalet**"i yayımlayan yazar, bu küçük eserinde "ruh asaletinin soy asaletinden üstün olduğu" fikrini savunur.
- 1921 yılında Ankara'ya giderek Milli Mücadele hareketine katılan sanatçı, şairliğinin ilk yıllarında, Servet-i Fünûn hareketi doruk noktasındayken, dönemin şiir anlayışının tam tersi özellikler gösteren şiirler yazdı.
- Şiirlerinde hece ölçüsünü ve halk söyleyişlerini kullanan sanatçı, konu olarak da sosyal konuları tercih etmiştir.
- "Halkın da anlayabileceği bir dille ve halk için yazmak" prensibini benimsemiş olan Mehmet Emin Yurdakul, 1897 yılındaki Osmanlı -Yunan savaşının başlaması üzerine ilk şiiri olan "**Anadolu'dan Bir Ses**" ya da bilinen adıyla "**Cenge Giderken**"i yayımlar. Bu şiirin, o günkü heyecanlı ve milli hava içinde büyük bir ilgiyle karşılanması şairin diğer eserlerinin arka arkaya yayımlanmasına neden olur.
- Mehmet Emin Yurdakul, hiçbir şiirinde kişisel duygularını ya da özel hayatını konu olarak ele almamıştır.

- Mehmet Emin Yurdakul, hiçbir şiirinde aruz ölçüsünü kullanmamıştır.
- Halkın diliyle halka dönük bir şiir arayışında olan Mehmet Emin, şiirlerinde halk edebiyatı nazım biçimlerini pek kullanmamıştır.
- Eserlerinde sosyal hizmet amacı taşıyan sanatçının şiirlerinde, lirizm yoktur.
- Didaktik bir tavır gösteren şiirleri bu nedenle anlatım açısından biraz kurudur. Bununla beraber, şiiri "büyük halk kitlesine mâl etmeye çalışmak" amacı taşıyan şairin; Türk şiirinde, geleceği parlak bir dönemin öncüsü olmuştur.

ESERLERİ: ŞİİRLERİ Türk Sazı, Ey Türk Uyan, Tan Sesleri, Ordunun Destanı, Dicle Önünde, Hastabakıcı Hanımlar, Zafer Yolunda

Turan'a Doğru, İsyân ve Dua, Aydın Kızları, Mustafa Kemal, Ankara NESİRLERİ: Türk'ün Hukuku, Dante'ye

MEHMET FUAT KÖPRÜLÜ (1890 -1966)

- ❖ Önceleri sanatın şahsi ve muhterem olduğuna inanır ve 1909'da Fecr-i Âti topluluğuna katılır.
- ❖ Fransız symbolistlerini tanıtan yazılar yazar. Ziya Gökalp'ın etkisiyle Milli edebiyata yönelir.
- ❖ Sanatçı, edebiyatın yalnızca aydınlara değil, halka da açık olması gerektiğine inanır; bu nedenle halk edebiyatı araştırmalarına yönelir.
- ❖ Milli edebiyata katıldıktan sonra hece ölçüsüyle şiirler, efsaneler yazar.
- ❖ Balkan Savaşları'nı anlatan "**Türkün Duası**" adlı şiiriyle ilgi toplar.
- ❖ Önceleri bireysel konularda yazan sanatçı sonraları toplumsal konulara yönelse de başarısı edebiyat araştırmacılığından gelmektedir. Tarihini bilmeyen milletlerin, geleceklerinin de olamayacağına inanan Köprülü, Türkoloji çalışmalarına önem verir.

ESERLERİ: Hayat-ı Fikriyye, Malûmat-ı Edebiyye, Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, Türk Edebiyatı Tarihi, Türk Tarihi

FALİH RIFKI ATAY

- ❖ Edebiyatımızda gezi ve yolculuk eserleriyle tanınmış sanatçı; dilinin, anlatımının ve üslubunun güzelliğiyle kendinden sonraki kuşaklar üzerinde etki bırakmıştır.
- ❖ Roman alanında tek bir eser vermiş olan sanatçı, **Roman** adlı bu eserinde romanın alışlagelmiş kurallarına uymamış, röportaj ile deneme arasında bir üslup kullanmıştır.
- ❖ Bu eser, asıl bu yanıla edebiyatımızda yankı uyandırmıştır.
- ❖ Yazarın söyleyişyle "zamanenin eğlenceli bir hicvi olmak iddiasındaki "eser, gerçekten de eski ile yenin çatışmasını odak alarak, yaşadığı dönemin genel bir görünümünü çizer.

ESERLERİ

ANILARI: 1) Ateş ve Güneş, 2)Zeytindağı, 3) Çankaya GEZİ YAZILARI: Deniz Aşırı, Bizim Akdeniz, Taymis Kıyıları, Hind

REFİK HALİT KARAY

- Milli Edebiyat Döneminin en renkli kişiliklerinden biri olan Refik Halit Karay, edebiyatımızda fıkra, öykü ve romanlarıyla önemli bir yere sahiptir.
- 1909 yılında, Fecr-i Âti topluluğuna katılan yazar, sanat anlayışının zaman içinde değişmesiyle Milli Edebiyat Dönemi özellikleri gösteren eserler kaleme almıştır.
- Bu dönemin bir diğer önemli yazarı olan Yakup Kadri Karaosmanoğlu ile de Fecr-i Âti topluluğunda tanışan sanatçının sade üslubu ve konuşma Türkçesiyle yazdığı eserleri, henüz Halit Ziya Uşaklıgil'in etkisinden kurtulamamış Fecr-i Âti taraftarlarının hoşuna gitmez.
- Bir süre sonra bu toplulukta kutuplaşmalar başlar ve Yakup Kadri ile birlikte Refik Halit Karay da Fecr-i Âti topluluğundan ayrılır.
- Refik Halit Karay, edebi eserleri ile tanındığı gibi aynı zamanda siyasi mizah yazılarıyla da ünlüdür. Ancak, herhangi bir politik görüşü savunmaz. Buna rağmen, dönemin siyasal iktidarına yönelttiği eleştiriler nedeniyle, 1916 yılında Çorum'a sürülür; bu sürgün, onun ünlü eseri "**Memleket Hikâyeleri**"nin zeminini hazırlar.

- 1909 yılında öykü yazmaya başlayan ve edebiyatımızda öykü türünün önemli sanatçılarından olan Refik Halit Karay, sanatının ilk yıllarında Servet-i Fünûn topluluğunun etkisindedir. Ayrıca, Fransız edebiyatını yakından takip ettiğinden, realizm ve natüralizmin özellikleri, yazarın öykülerinde kendini belli eder.
- Maupassant tarzı (olay) öyküler veren yazarın eserlerinde, kahramanlar yaşadıkları çevre ile birlikte ele alınırlar. Realizmin önemli özelliklerinden biri olan gözleme, özellikle Memleket Hikâyeleri adlı eserinde, çok sık rastlanır.
- Teknik bakımdan oldukça güçlü olan öykülerinde olaylar, toplumu ve bireyi yakından ilgilendiren sosyal olaylardır. Yazarın en önemli özelliklerinden biri ise, merak unsurunu çok sık kullanmasıdır.
- Fransız edebiyatından Guy de Maupassant'ı, Türk edebiyatında ise Halit Ziya ve Hüseyin Cahit'i örnek alan yazarın ilk öykülerinde yerel tipler ve konular anlatılır.
- Sanatçının en bilinen eseri, yazarın 1908-1919 yılları arasında yazdığı ve 17 öyküden oluşan "**Memleket Hikâyeleridir**". Bu eserdeki kahramanlar genellikle orta tabakaya ait insanlardır.
- Batıya ait tekniklerle yerli sorunları ve Anadolu insanının hayatının anlatıldığı bu öyküler, o döneme kadar ele alınmayan konuların anlatılması ve konuşma diline ait her sözcüğün kullanılması bakımından oldukça önemlidir.
- Yurt dışında, sürgünde iken yazdığı öykülerini topladığı **Gurbet Hikâyeleri** adlı eseri de edebiyatımız için oldukça önemlidir.
- Refik Halit Karay'ın ilk romanı, "**İstanbul'un İçyüzü**" adlı eseridir. Bu romanda; ana olay yoktur, birbirinden bağımsız olaylar ve kişiler ayrı ayrı bölümlerde verilmiştir, eski ve yeni yaşam tarzları karşılaştırmıştır. Bu bakımdan bu roman, edebiyatımıza büyük bir yenilik kazandırmıştır.
- Yazarın bir diğer romanı ise **Bugünün Saraylısı** adını taşır. Bu romanda; II. Dünya Savaşı sırasında, İstanbul'da yaşayan yabancılara verilen yüksek değer ve yabancı hayranlığı anlatılır. Psikanaliz içeren bölümler de vardır.

ESERLERİ

ROMANLARI: İstanbul'un İçyüzü, Yezid'in Kızı, Çete, Sürgün, Anahtar, Bu Bizim Hayatımız, Nilgün, Dişi Örümcek, Bugünün Saraylısı, Yer Altında Dünya Var, 2000 Yılın Sevgilisi, İki Cisimli Kadın, Kadınlar Tekkesi, Karlı Dağdaki Ateş, Dört Yapraklı Yonca, Sonuncu Kadeh

ÖYKÜLERİ: Memleket Hikâyeleri, Gurbet Hikâyeleri

TİYATROLARI: Deli, Tiryaki Paşa

MİZAH: Kirpinin Dedikleri, (Sakın Aldanma, İnanma, Kanma) Guguklu Saat, Tanıdıklarım, Ay Peşinde, Bir Avuç Saçma

REŞAT NURİ GÜNTEKİN

<http://edebiyatokulu.com/>

- Milli edebiyatın etkisinde kalan sanatçı, temiz bir Türkçeyle tiyatro, öykü, roman türünde eserler vermiştir.
- Konuşma diline önem veren yazar, dilin tiyatrodaki daha canlı olduğuna inandığından pek çok tiyatro eseri yazmıştır. Tiyatrolarında sosyal konulara yönelerek evlilik ve aile kavramlarında yoğunlaşır.
- Hançer adlı oyununda farklı çevrelerde yetişmiş iki insanın kurduğu aile üzerinde durur.
- Taş Parçası'nda evlilikteki yaş farkının sonuçlarına değinir.
- Sanatçının oyunları, romanlarının gölgesinde kalır.
- Reşat Nuri, eserlerinde Anadolu insanını ve bu insanların sorunlarını işler. Toplumsal olayları romanlarına taşır.
- II. Abdülhamit, II. Meşrutiyet, I. Dünya Savaşı, Milli Mücadele ve Cumhuriyet, eserlerinde ele aldığı toplumsal olayların başlıcalarıdır.
- Romanlarındaki kahramanlar her kesimden insanlardır.
- Mekân, Anadolu ile Anadolu'nun kasaba ve köyleridir.
- Yeşil Gece'de geri kafalılara, yobazlara karşı direnen Şahin öğretmenin yaşadıklarını anlatır.

ROMANLARI: Harabelerin Çiçeği, Gizli El, Çalığışu, Damga, Dudaktan Kalbe, Akşam Güneşi, Bir Kadın Düşmanı, Mehmetçik, Yeşil Gece, Acımak, Yaprak Dökümü, Eski Hastalık, Miskinler Tekkesi, Kavak Yelleri

ÖYKÜLERİ: Tanrı Misafiri, Sönmüş Yıldızlar, Leyla ile Mecnun, Olağan İşler

OYUNLARI: Hançer, Bir Köy Hocası, Taş Parçası, Yağmur Gecesi, Eski Rüya

GEZİ NOTLARI: Anadolu Notları

YAKUP KADRI KARAOSMANOĞLU (1889 -1974)

<http://edebiyatokulu.com/>

- Fecr-i Âti topluluğuna 1909 yılında katılan Yakup Kadri, bu topluluğun bütün özelliklerini benimsemiştir ve tamamen kişisel bir sanat anlayışına sahiptir. Ancak, dönemin diğer aydınları gibi o da, Balkan Savaşları'nın ardından, Batıya olan hayranlığını kaybeder ve toplumcu bir sanat anlayışını benimser.
- 1916 yılından itibaren, yurdun gerçeklerini ve milli duyguları öykülerinde işleyen yazar, böylece Milli edebiyat hareketine katılır. Yenilgi ile biten I. Dünya Savaşı'nın acılarını unutabilmek için, bir süre, romantizmle karışık bir mistisizme gömülür. **Erenlerin Bağından** (1919) adlı eseri, yazarın içinde bulunduğu bu mistisizmin ifadesidir.
- Yine bu sıralarda yazdığı ilk romanı **Nur Baba'da** da aynı psikolojinin belirtileri vardır.
- Türk sosyal hayatının sorunları, Yakup Kadri'nin romanlarının başlıca temalarıdır.
- Hatta yazar, bunu romanlarını kronolojik bir sırayla yaparak yapar.
- **Kıralık Konak** adlı eserinde Tanzimat'tan I. Dünya Savaşı'na kadar olan toplumsal değişiklikleri; **Hüküm Gecesinde** İstanbul'un I. Dünya Savaşı'ndaki durumunu; **Sodom ve Gomore'de** ise yine İstanbul'un mütareke yıllarındaki yaşayışını; **Yaban'da** Milli Mücadele dönemi Anadolu'sunu; **Ankara** adlı romanında Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki genç Türkiye'yi; **Panorama** adlı iki ciltlik eserinde ise Cumhuriyet'i ve Atatürk'ün inkılablarını anlatır.
- *Realizm akımının etkisinde olan yazar, tarihsel ve sosyal olaylar hakkındaki düşüncelerini eserlerinde belirtmekten çekinmez.*
- Servet-i Fünûn zevkiyle öykü yazmaya başlayan yazarın Maupassant tarzı öyküler yazdığı bilinir. Bu, yazarın öykücülüğünün ilk dönemidir.
- Bu dönemde, bireysel konulara ağırlık veren yazarın öykülerinde sosyal baskı ve birey çatışması temaları üzerinde durulur.
- Milli Mücadele'nin kazanılmasından sonra, Yakup Kadri'nin öykücülüğünün ikinci dönemi başlar.
- Bu dönemde, diğer tüm aydınlar gibi Yakup Kadri'nin de dikkati Anadolu'nun üzerine yoğunlaşır.
- Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun mensur şiir türündeki eserleri de edebiyatımız açısından oldukça önemlidir.
- 1917-1922 yılları arasında yazdığı mensur şiirlerinde ise Türk dilinin kaynağı olan halk edebiyatına bir yöneliş görülür. Yazarın parnasizm etkisinde kaldığı bu dönemde kaleme aldığı **Erenlerin Bağından ve Okun Ucundan** adlı eseri önemlidir.

ESERLERİ

ROMANLARI: Kıralık Konak, Nur Baba, Hüküm Gecesi, Sodom ve Gomore, Yaban, Ankara, Bir Sürgün, Panorama I, Panorama II

Hep O Şarkı

ÖYKÜLERİ: Bir Serencam, Rahmet, İzmir'den Bursa'ya, Milli Savaş Hikâyeleri

MENSUR ŞİİRLERİ: Erenlerin Bağından, Okun Ucundan

MAKALELERİ: Ergenekon I ve II

ANILARI: Zoraki Diplomat, Anamın Kitabı, Vatan Yolunda, Politikada 45 Yıl, Gençlik ve Edebiyat Hatıraları

HALİDE EDİP ADIVAR

<http://edebiyatokulu.com/>

- 1884'te İstanbul'da doğmuş, Üsküdar Amerikan kız Koleji'ni bitirmiştir.
- Aynı zamanda Rıza Tevfik ve matematik hocası Salih Zeki'den özel dersler almıştır.
- Önce Salih Zeki ile evlenerek(ilk evliliği), bir süre yazılarında Halide Salih imzasını kullanmıştır. 1910 yılında kocasından ayrılmış ve 1917 yılında Doktor Adnan Adıvar ile ikinci evliliğini yapmıştır.
- 1918'de Batı edebiyatı profesörü olmuştur.
- 1919'da İstanbul işgal altında iken düzenlenen Sultanahmet ve Fatih mitinglerinde verdiği milliyetçi ve ateşli nutuklar yüzünden kovuşturmaya uğrayınca, Anadolu'ya geçerek Milli Mücadele'ye katılmış ve cephe cephe dolaşmıştır.
- Cephede onbaşı ve çavuş rütbesi alan sanatçı, hemşire olarak savaşta bizzat görev yapmıştır.
- İstanbul Hükümeti'nce idamına karar verilmiş ancak yakalanamadığı için bu gerçekleşmemiştir.
- Cumhuriyetten sonra ise kocası Adnan Adıvar'ın hükümetle anlaşamaması yüzünden Türkiye'den ayrılmış ve 1939'a kadar Fransa ve İngiltere'de yaşamıştır.
- 1940'ta İstanbul Üniversitesi'nde İngiliz edebiyatı profesörlüğüne tayin edilmiş 1964 yılında ise vefat etmiştir.
- Milli Edebiyat Akımı'nın önemli bir kadın yazarıdır. İngiliz romancılarından etkilenmiştir. Romanlarının çoğunda kahramanlar kadındır. Eserlerinde başarılı bir gözlem vardır.
- Dili kullanmada pek başarılı değildir. Dağınık, düzensiz bir üslubu vardır.
- İstanbul'un işgalini protesto için düzenlenen Sultan Ahmet mitinginde halkı coşturmuş, Milli Mücadele'ye bizzat katılmış ve onbaşı unvan almıştır.
- İlk eserlerinde (Seviye Talip, Handan, Kalp Ağrısı, Raik'in Annesi) aşk konuları üzerinde durmuş, kadın psikolojisine eğilmiştir.
- "Vurun Kahpeye, Ateşten Gömlek" gibi romanlarında Kurtuluş Savaşına eğilmiştir.
- "Sinekli Bakkal, Sonsuz Panayır, Tatarcık... ise toplumsal konuları ele aldığı töre romanlarıdır.
- 1942 yılında Doğu Batı edebiyatını karşılaştırdığı Sinekli Bakkal adlı romanıyla CHP roman ödülünü almıştır.
- Kurtuluş Savaşı ile ilgili anılarını Türk'ün Ateşle İmtihanı adlı eserde toplamıştır. Karakter oluşturmakta son derece başarılıdır.

Vurun Kahpeye: Anadolu'ya öğretmenlik için giden Aliye' ye, Hacı Fettah liderliğindeki köy halkı tarafından eziyet verilir ve sonunda Aliye taşlanır. H. Edip, bu eserinde millet ve memleket meselelerine eğilmiştir.

Ateşten Gömlek: Kurtuluş Savaşı'nı konu almıştır. Kocasını ve oğlu Yunanlılar tarafından katledilen Ayşe, hayatını Milli Mücadele'ye adar. En sonunda sevdiği Peyami'de ateşten gömleği giyerek şehit olur.

Tatarcık: Cumhuriyet sonrası sosyal değişimleri ele alır. Recep ile Lale (Tatarcık), Haşim ile Zehra arasında kültürel farklılıklar işlenir.

Sinekli Bakkal: II. Abdülhamit dönemi, dönemin toplumsal, kültürel ve siyasal olaylarının dile getirildiği romandır. Karagöz oynatıcısı olan Kız Tevfik ile Emine'nin istibdat dönemindeki aşkı anlatılır. Olayların geçtiği mekan çeşitli kültürde insanların gittiği Sinekli Bakkal'dır.

Handan: Mutsuz bir evlilik yapan Handan, Hüsnü Paşa ile evlenir ve yine mutsuz olur. Daha sonra Refik'in ihaneti de eklenince intihardan başka çare kalmaz.